

سرشناسه	: یاوریان، اکبر. ۱۳۴۲
عنوان و پدیدآور	: ریشه‌شناسی چند واژه موسیقی / اکبر یاوریان
مشخصات نشر	: اصفهان : سازمان فرهنگی تفریحی، شهرداری اصفهان، ۱۳۸۶
مشخصات ظاهری	: ص ۹۶
شابک	: (ج. ۱) 964-2588-09-9 (ج. ۲) 964-2588-61-9 978-964-2588-61-9
یادداشت	: فیا
موضوع	: موسیقی ایرانی -- اصطلاحها و تعبیرها.
شناسه افزوده	: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان.
رده‌بندی کنگره	: ۷۸۹/۰۱۴ : ۲۹ ی / ۱۰۸ ML
رده‌بندی دیویی	: ۷۸۹/۰۱۴
شماره کتابخانه ملی	: ۲۰۱۹۶ - ۸۵م

دفتر دوم

ریشه شناسی
چند واژه‌ی موسیقی

اکبر یاوریان

هنر سرای خورشید

ناشر: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان
اصفهان - پل شهید چمران - جنب شهرداری منطقه ۷ هنر سرای خورشید
تلفن: ۰۳۱۱۴۵۹۳۵۶۰
فاکس: ۰۳۱۱۴۵۹۳۵۷۸

ریشه‌شناسی چند واژه موسیقی

مؤلف: اکبر یاوریان

به سعی: محمدرضا رهبری

حروف‌نگار و صفحه‌آرا: مریم راه‌نورد

چاپ اول: ۱۳۸۶ - شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه / بها: ۱۲۰۰۰ ریال

لیتوگرافی: آسمان / چاپ: رضوی صحافی

ISBN: 978-964-2588-61-9

شابک: ۹۷۸-۹۶۲-۲۵۸۸-۶۱-۹

گشایش

فرهنگ شفاهی ایران زمین با غنای تاریخی و محتوایی خود همواره مورد توجه و عنایت اصحاب اندیشه و ذوق سراسرگیتی بوده و در موارد بسیاری به عامل گسترش و اصلاح دیگر فرهنگ‌ها بدل شده است. در این پهنه، موسیقی ایرانی بالاترین رکن این فرهنگ را به خود اختصاص داده و نظر هنردوستان را به سمت خود جلب کرده است.

در بررسی آسیب‌شناسانه‌ی فرهنگ موسیقی ایرانی، اتکاء آن به انتقال شفاهی و کمبود منابع مکتوب به عنوان آفتی جدی در راه ترسیم ماهیت آن به شدت مطرح می‌گردد. پرداختن به این امر با توجه به عطش جوانان امروز به فراگیری موسیقی و آشنایی با آن و فقدان منابع مکتوب از اهمیت بیشتری برخوردار می‌گردد.

کتاب حاضر، دومین جلد از سری کتاب‌های «ریشه‌شناسی چند واژه موسیقی» حاصل تلاش دوست محقق و هنرمندم جناب آقای اکبر یاوریان، با بررسی واژه‌های موسیقی ایرانی با لحاظ پیشینه‌ی تاریخی آنها و رعایت فن ایجاز در ارائه مطالب، یکی از قدم‌های ماندگار در راه مکتوب کردن مفاهیم این هنر شفاهی و ترسیم چارچوب آن به حساب می‌آید.

پر واضح است که این اثر اولین و آخرین کار در این عرصه نمی باشد
لاکن به خودی خود مفید و مؤثر و مورد استفاده دوستان فرهنگ
شفاهی ایران قرار خواهد گرفت.

محمدعلی ایزدخواستی

مدیر هنر سرای خورشید

فهرست واژگان

۱۳.....	نواختن
۱۵.....	نوازنده
۱۸.....	شور
۲۳.....	دستگاه
۲۷.....	سنتور
۳۲.....	دمل
۳۵.....	نستاری
۳۷.....	پرده
۴۱.....	دستبند
۴۴.....	دف
۵۰.....	ردیف
۵۳.....	غژک
۵۷.....	سرود

گوسان ۶۱

همایون ۶۶

شیپور ۶۹

کرنا ۷۳

قانون ۷۸

ترانه ۸۳

کتابنامه ۸۹

www.ketab.ir

جدول تطبیقی

معادل فارسی و غیره	حرف	معادل فارسی و غیره	حرف
آ	ā	د	d
آ (فتحه یا زبر)	a	ذ	ḍ
اُ (ضمه یا پیش)	o	ر	r
مانند گوز (ترکی): چشم	ö	ز - ط - ض	z
مانند سوت (ترکی): شیر	ü	ژ	ž
او (مانند کور)	u	س - ص	s
مانند رو	ū	ش	š
اِ (مانند میل: خواهش)	e	غ	γ
ی (بای مجهول)	ē	ف	f
آ (کشیده)	ā	ق	q
ای (کوتاه)	i	ک	K
ب	b	گ	g
پ	p	ل (مانند تلفظ گل)	l
ت	t	م	m
ث	θ	ن (مانند نان در فارسی)	n
ج	ǰ	ن (غنه)	ñ
چ	č	و	v
ح - ه	h	ی (بای اول، بای مشدد)	y
خ	x		

پیشگفتار

این اثر، بخش دوم از مجموعه‌ی «ریشه‌شناسی چند واژه‌ی موسیقی» است که به فاصله‌ای کوتاه پس از انتشار دفتر اول، به همت هنرسرای خورشید (وابسته به شهرداری اصفهان)، و در سایه‌ی تلاش‌های صادقانه دوست گرانقدر و فرهیخته آقای محمدرضا رهبری به چاپ رسیده است. با وجود برخی اشکالات در چاپ دفتر اول، که ناشی از شتاب در گردآوری مطالب، و سهل‌انگاری در تایپ و نظارت بر چاپ آن بود، مورد لطف و عنایت و استقبال برخی از دوستان اهل فن و علاقه‌مندان واقع شد.

در این دفتر سعی بر آن شده، شرح وسیع‌تری در بحث ریشه‌شناسی واژه‌ها (با توجه به وسع زمانی و مکانی) ارائه شود. از این‌رو بنابر مقتضیات، تعداد کمتری واژه در آن گنجانده شده است. امید است این‌گونه کوشش‌ها که در جهت معرفی هرچه بیشتر فرهنگ و هنر ایران‌زمین و اعتلای آن است، مورد استفاده‌ی پژوهشگران و دست‌آوردان، همچنین مورد توجه و اهمیت عموم قرار گیرد.

با سپاس

اکبر یاوریان